

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/archiwum-ipn/66399,Tajemnicze-kryptonimy.html>

ŹRÓDŁO HISTORYCZNE

Tajemnicze kryptonimy

Autor: MARZENA KRUK 28.04.2020

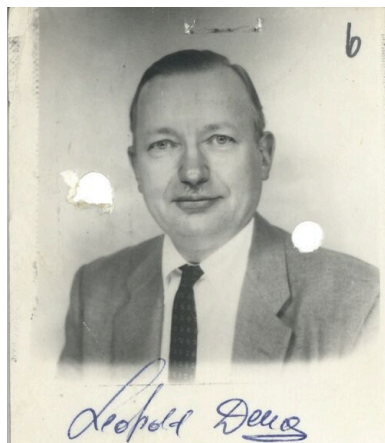
Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego bacznie obserwowało wszelkie przejawy zainteresowania Zbrodnią Katyńską nie tylko w Polsce, ale także na świecie. Wywiad zbierał informacje o każdej inicjatywie wyjaśnienia mordu na polskich oficerach.

„23-00”/„Farsa”

W materiałach krypt. „23-00”/„Farsa” odnajdujemy dokumenty dotyczące rozpracowywania Amerykańskiego Komitetu do Zbadania Zbrodni Katyńskiej – pierwszego, choć tylko społecznego, ale mającego duże możliwości wpływania na opinię amerykańską, ciała stawiającego sobie za cel wyjaśnienie zbrodni dokonanej w 1940 r. Artur Bliss Lane, który stanął na jego czele, poinformował o utworzeniu Komitetu na konferencji prasowej 29 listopada 1949 r. Bezpieka informacje o planach utworzenia Komitetu oraz środowisku, które do tego dąży, posiadała już we wrześniu.

Artur Bliss Lane (1894-1956), przewodniczący Amerykańskiego Komitetu do Zbadania Zbrodni Katyńskiej, ambasador USA w Warszawie w l. 1945-1947. Fot. domena publiczna

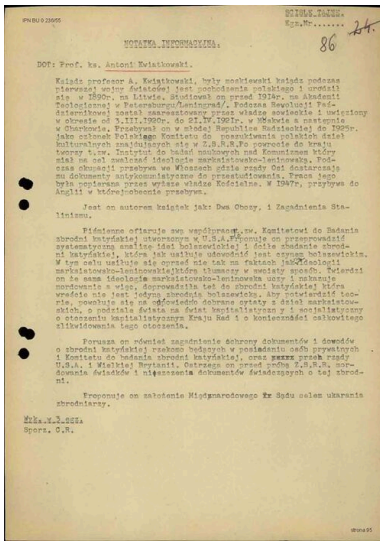
Leopold Dende (1907-1977) - współpracownik szefa sowieckiej siatki wywiadowczej B. Geberta, agent MBP/MSW. Fot. AIPN

„Mela”/„M-22”

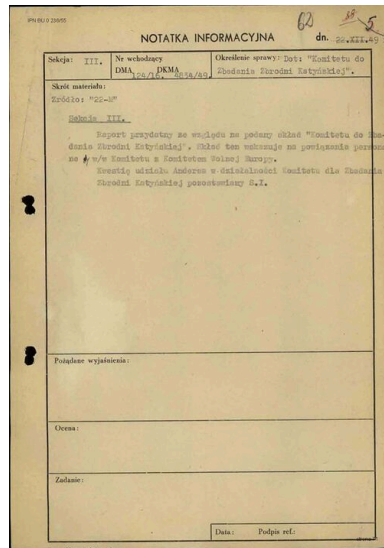
Dzięki agencji posiadanej w Nowym Jorku oraz Londynie udało się funkcjonariuszom bezpieki zyskać orientację w działaniach Komitetu oraz współpracujących z nim organizacji, jak Kongres Polonii Amerykańskiej, Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, czy Komitet Wolnej Europy. Agent ps. „Mela”/„M-22” – Leopold Dende – informował, iż chęć współpracy z Bliss Lanem zadeklarował Józef Mackiewicz. Szeroko pisał też o akcji zbiórki pieniędzy na działalność, społecznego przeciwnika Komitetu i zaangażowania w nią ks. profesora Antoniego Kwiatkowskiego. W ramach tej samej sprawy wywiad komunistyczny prowadził działania wobec powołanej w 1951 r. w Kongresie USA tzw. komisji Maddena. Nie udało mu się jednak wprowadzić w środowisko komisji swojego agenta.

Zebrany materiał stanowią niemal wyłącznie wycinki z prasy polonijnej. Trudno powiedzieć, czy podejmowano,

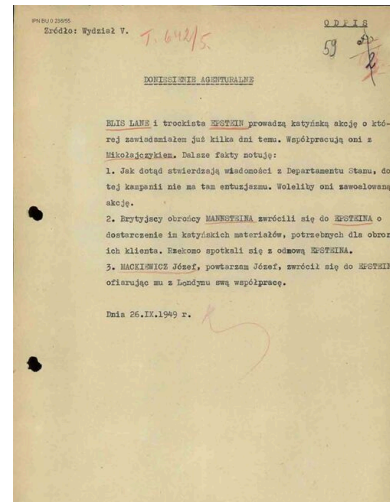
a jeśli tak, to jakie, działania operacyjne, gdyż tego rodzaju materiałów w teczce nie odnajdujemy.

Notatka informacyjna dot. ks. prof. A. Kwiatkowskiego. Fot. AIPN

Notatka informacyjna źródła „22-M”. Fot. AIPN

Doniesienie agenturalne, 1949 r. Fot. AIPN